

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Художня праця з основами дизайну»
обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма	<u>«Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»</u>
Спеціальність	<u>012 Дошкільна освіта</u>
Галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи (назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)	
Мова навчання	<u>Українська</u>
Розробники:	<u>Комісарик Марія Іванівна</u> доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти <u>Беспалько Ганна Михайлівна</u> асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
Профайл викладача (-ів)	http://preschool.cv.ua/komisaryk_maria_ivanivna/ http://preschool.cv.ua/bespalko_hanna_myhailivna/
Контактний тел.	
E-mail:	m.komisaryk@chnu.edu.ua h.bespalko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3615
Консультації	Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн. Очні консультації: серeda 14.00-16.00 (Комісарик М.І); вівторок 14.20 - 16.20 (Беспалько Г.М.) ауд. 531, корпус №8 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Онлайн-консультації (за попередньою домовленістю): четвер 14.00-15.00 (Комісарик М.), серeda 14.20-15.20 (Беспалько Г.М.)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Зміст навчальної дисципліни розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти необхідні знання, обов'язкові для того, щоб педагогічно доцільно організувати освітній процес у закладі дошкільної освіти. Тому заплановано ознайомлення з теоретичним обґрунтуванням та можливостями практичного втілення змісту освіти у роботі з дітьми дошкільного віку на основі технологічно аргументованих методик дошкільного виховання.

Дисципліна «Художня праця з основами дизайну» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки для освітньо- професійних програм «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», «Дошкільна освіта (Логопедія)», галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2. Мета навчальної дисципліни: є ознайомлення майбутніх педагогів з технологічними прийомами обробки різних матеріалів; формування необхідних практичних умінь та навичок виготовлення й художнього оформлення виробів; розвиток у студентів художнього сприйняття: здатність відчувати колір, форму, усвідомлення емоційної виразності об'єкта, вибір засобів відтворення образного змісту виробу, формування активності, самостійності, прагнення до творчості; розвиток естетичного смаку, формування естетичної культури студентів; розуміння особливостей організації занять з художньої праці та їхньої структури, а також раціональне поєднання теоретичної підготовки з вміннями розв'язувати практичні завдання курсу.

3. Пререквізити

Навчальна дисципліна «Художня праця з основами дизайну» базується на сучасних знаннях галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти; сучасних уявлень про тенденції, закономірності розвитку педагогіки та спрямована на вирішення прикладних завдань в галузі дошкільної освіти.

ОК «Художня праця з основами дизайну» ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін: «Педагогіка дошкільна», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю», «Психологія дитяча».

4. Результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» студент має **знати:**

- методологічні основи науки; форми й методи викладання;
- основи композиції і методик творчого пошуку в трудовому навчанні;
- найбільш педагогічно ефективні форми й методи організації навчального процесу на заняттях з художньої праці;
- організацію роботи поза заняттями;
- психологічні передумови, що зумовлюють готовність дітей до естетичного сприйняття творів;
- сучасні вимоги до підготовки фахівців дошкільної освіти.

вміти:

- організувати навчально-виховний процес;
- володіти різноманітними техніками необхідних умінь і навичок проведення занять з художньої праці, використовуючи різні матеріали;
- використовувати традиційні та інноваційні форми навчання;
- володіти методикою навчання художніх видів праці згідно програм дошкільної освіти.

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі

дошкільної освіти з розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

КС 2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС 10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС 11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС 13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методів і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Компетентності, визначені професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти»

Загальні компетентності

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

Професійні компетентності

Трудові функції:

А. Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

А 1.1. *Прогностична.* Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу.

А 2.2. *Організаційна.* Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

А 2.3. *Організаційна.* Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б1.1 *Здоров'язбережувальна.* Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	семінарські	практичні	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	6	3	90	15	30	–	–	45	–	Залік
Заочна	3	6	3	90	10	-	–	–	80	–	Залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		Л	С	лаб	інд	с.р.		С	Л	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1. Теоретичні основи художньої праці та дизайну														

Тема 1. Художня праця як засіб особистісного розвитку дитини	5	1	2	-	-	2	6	-	1	-	-	5
Тема 2. Організація художньої праці у дошкільному закладі	3	1	-	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Дизайн — мистецтво формування естетичного середовища	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 4. Ознайомлення дітей з декоративно-прикладним мистецтвом	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 5. Використання декоративно-прикладного мистецтва у практиці роботи дошкільного закладу.	5	1	2	-	-	2	5	-	2	-	-	5
Модуль 2. Організація художньої праці та дизайну з дітьми дошкільного віку												
Тема 6. Робота з папером і картоном. Виготовлення площинних виробів з паперу і картону.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема 7. Виготовлення об'ємних виробів з паперу і картону. Виконання художніх виробів у техніці квілінг.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема 8. Виготовлення об'ємних виробів з паперу. Орігамі.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема 9. Виготовлення іграшок. Пап'є-маше.	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 10. Тканини і волокнисті матеріали та їх використання на заняттях з художньої праці. Лялька мотанка.	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 11. Вишивка як традиційний вид декоративно-ужиткового мистецтва. Основи	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5

побудови композиції у вишивці													
Тема 12. Техніка макраме	4	-	2	-	-	2	5	-	-	-	-	-	5
Тема 13. Обереги своїми руками	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	-	5
Тема 14. Використання природного матеріалу	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	-	5
Тема 15. Використання непридатного дріб'язкового матеріалу на заняттях з художньої праці.	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	-	5
Тема 16. Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань розвитку дитини засобами художньої діяльності.	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	-	5
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	-	10	-	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ теми	Зміст завдань для самостійної роботи
1	1. Скласти картотеку наукових праць і методичної літератури з курсу "Художня праця з основами дизайну". 2. Зробити порівняльний аналіз вимог чинних варіативних програм щодо організації та змісту занять з художньої праці.
2	1. Написати реферат на одну з тем: «Творчість у дизайні», «Дизайнерська діяльність педагога», «Діти-дизайнери»
3	1. Розробити творчі завдання з художньої праці для спільного виконання дітей і батьків. 2. Розробіть фрагменти занять з художньої праці, використовуючи різні методи навчання.
4	1. Розробити календарно-тематичний план на півріччя (група за вибором). 2. Підготувати рекомендації батьками щодо організації занять художньою

	діяльністю вдома.
5	Оформити альбом зі зразками для одного виду декоративно-прикладного мистецтва (зразками елементів косівського та петриківського розпису).
6	1. Виготовити зразки робіт для дітей різних вікових груп за тематикою програми виховання і навчання дітей дошкільного віку. 2. Підготувати колекцію зразків різних видів паперу та картону для проведення дослідів на визначення якостей паперу.
7	Виготовити зразки об'ємних іграшок з паперових конусів, циліндрів, прямокутників, квадратів для різних вікових груп.
8	1. Оформити таблицю, в якій зобразити умовні позначення, що використовуються в технологічних картах мистецтва орігамі. 2. Виготовити технологічні карти для виготовлення фігурок орігамі для різних вікових груп.
9	Виготовити казкових героїв української народної казки для лялькового театру у техніці пап'є-маше.
10	Виготовити зразки речей виготовлених різними прийомами: вишивка, пошив лялькової одягу, пошив м'якої іграшки, плетіння, ткацтва, в техніці макраме.
11	Розробити проект міні-музею у групі «Українська вишивка».
12	1. Виготовити зразки творчих робіт у техніці макраме. 2. Виготовити патріотичні браслети.
13	Виготовити самостійно різні види українських оберегів.
14	1. Скласти картотеку праць і методичної літератури для роботи з використанням природних матеріалів. 2. Підготувати відео презентацію на одну із тем: « Вироби з опалого листя», « Вироби жолудів», « Вироби з каштанів», «Вироби з соломи», « Вироби з мушлів».
15	Виготовити дидактичний матеріал з формування елементарних математичних уявлень з різного непридатного дріб'язкового матеріалу.
16	Організувати виставку дитячих робіт, виготовлених з різних видів матеріалів.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

– *поточний контроль* (максимально – 50 балів): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, виконання

практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;

– *рубіжний контроль* (максимально – 10 балів за два модулі): за 5-ти бальною шкалою оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1 та модуля 2;

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів): залік. Форма проведення – усна.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

За умов організації освітнього процесу в *онлайн-режимі* лекційні, семінарські заняття проводяться на платформах (*Moodle, Google Meet*).

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи- 5 балів;
- письмові завдання - 0,5 балів;
- реферати- 0,5 бали;
- презентації результатів виконаних творчих завдань та досліджень- 3 бали;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах- 1 бал.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No2 від 24 лютого 2020 року).

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

У межах поточного чи підсумкового контролю (заліку) до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної чи / та інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу. Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак не більше, ніж 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	Відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	Добре
Задовільно	D (60–69)	Задовільно

	Е (50–59)	Достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

А – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «добре» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «задовільно» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але не переконливо відповідає, плутає поняття, не впевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вмє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

FX – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загально гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

<i>Поточний контроль й самостійна робота</i>					<i>МКР</i>	<i>Сума</i>
<i>Змістовий модуль 1.</i>						
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>T4</i>	<i>T5</i>		
2	2	2	2	2	5	15

<i>Поточний контроль й самостійна робота</i>											<i>МКР</i>	<i>Сума</i>
<i>Змістовий модуль 2.</i>												
<i>T6</i>	<i>T7</i>	<i>T8</i>	<i>T9</i>	<i>T10</i>	<i>T11</i>	<i>T12</i>	<i>T13</i>	<i>T14</i>	<i>T15</i>	<i>T16</i>		
2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	5	45

для заліку:

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
T1-T5	T6-T16	40	100
15	45		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Борин Г. В. *Художньо-естетичний розвиток дітей: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. 2019. 56 с.
2. Гнатюк, М. *Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво: навч.-метод. посібник*. ч. 1. Ів.-Франківськ : ЯРИНА, 2016. 196 с.
3. Котелянець Н. *Художня праця і розвиток особистості дитини. Дошкільне виховання* 2020. №12. С. 18–19.
4. Коппалова Н. М. *Гурткова робота з аплікації та оригамі*. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 80 с.
5. С. І. Матвієнко. *Художня праця та основи дизайну* : навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2016. 201 с.
6. *Художня праця з основами дизайну: метод. посібник для самот.* / Комісарик М.І., Беспалько Г.М. Чернівці: Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 116 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/6776>

7.2. Допоміжна

1. Борин Г. В. *Художня праця: навчально-методичні вказівки для проведення практичних занять студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2011. 89 с.
2. Беспалько Г. М. Вплив писанкарства на розвиток особистості дитини. VI Міжнародна науково-практична конференція INNOVATIONS AND PROSPECTS IN MODERN SCIENCE, (5-7.06.2023 р. Стокгольм, Швеція). С.297-301.
3. Гасюк О.О. Степан М.Г. *Художнє вишивання. Альбом*. Київ: Вища шк., 20014. 31 с.
4. Долинна О., Низковська О. *Гурткова робота. Дошкільне виховання*. 2021. №11. С. 8–9.
5. Дронова О. Через красу до творчості. *Дошкільне виховання*. 2019. №4. С.18
6. Кривошлик Н. *Ігри з паперу. Дошкільне виховання* 2017. №12. С. 18–19.
7. Лозинська Н. На художній майстер-клас ми запрошуємо вас. *Дошкільне виховання*. 2020. №3. С. 12–15.
8. Пломер А. Л. *Майструємо з ниток і тканини* . Харків, 2013. 31 с.
9. Шквиря Ж.Ю. *Іграшки з паперу*. Донецьк, 2013. 64 с.
10. Шквиря Ж.Ю. *Забавні історії з 3Д квілінг*. Донецьк, 2013, 64 с

8. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>
2. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02infres>
3. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
6. ELibUkr Електронна бібліотека України. Ресурси відкритого доступу. URL: <http://www.elibukr.org/uk/resursi/resursividkritogo-dostupu.html>
7. Міністерство освіти і науки України. Нормативно-правова база. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/normativnopravova-baza/>

8. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
9. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
10. Беспалько Г.М. *Художня праця з основами дизайну*: електронний курс на освітній платформі MOODLE Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL : <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3615>